

Hållbara övergångar för unga i riskzon

De ungas röster från Närvaroteamet

Innehållsförteckning

Inledning	3
Syfte och inriktning	3
Målgrupp	3
Problembild	4
Arbetsätt och lösningar	4
Medverkande delar av förvaltningen och deras roller	5
Delprojekten	5
Metod	6
Resultatanalys	7
En teoretisk utgångspunkt	7
Skit!	9
Det första mötet	10
Förändring över tid	11
Insatsens betydelse för skolan	12
Skolan och normalitet	14
Betydelse för livet i stort	15
Vad var bra?	16
Vad kunde göras annorlunda?	16
Safe Space	19
En annan undervisningsstruktur	19
Råd till andra unga	20
Budskap till andra unga	21

Inledning

Projektet *Hållbara övergångar för unga i riskzonen* har haft som övergripande mål att stärka förutsättningarna för unga som befinner sig i en utsatt situation att genomföra hållbara övergångar mellan skola, arbetsliv och vuxenliv. Utgångspunkterna har varit att övergångar – från de tidiga övergångarna inom skolan till övergången från grundskola till gymnasium, från gymnasium till arbete eller vidare studier, eller från insatser inom socialtjänst till egen försörjning – innebär särskilt stora riskmoment för unga med komplexa problem. Bristande samordning mellan olika aktörer kan leda till avbrott i stöd, otydliga ansvarsförhållanden och i värsta fall att unga hamnar i långvarigt utanförskap.

Syfte och inriktning

Projektets syfte har varit att utveckla och pröva arbetssätt som skapar kontinuitet, samordning och långsiktighet i stödet till unga som befinner sig i riskzonen att inte klara övergången till gymnasiet. Målsättningen har varit att förebygga, minska risken för arbetslöshet och stärka ungas psykiska och sociala hälsa genom att bekräfta att rätt insatser sätts in i rätt tid – och att de hänger ihop långsiktigt.

Projektet har särskilt fokus på att:

- Tidigt identifiera unga i riskzonen att inte klara övergången till gymnasiet,
- förbättra samverkan mellan berörda verksamheter,
- utveckla individanpassade och samordnade stödinsatser,
- skapa strukturer som lever vidare efter projekttidens slut.

En bärande idé har varit att insatser för unga inte kan bedrivas isolerat inom en enskild verksamhet. I stället krävs ett gemensamt ansvarstagande och en helhetssyn kring den ungas livssituation.

Målgrupp

Projektet har riktat sig till unga i riskzon för skolmisslyckande och avhopp från gymnasiet. Det har handlat om ungdomar med exempelvis:

- Hög frånvaro eller svaga skolresultat,
- psykisk ohälsa eller neuropsykiatriska svårigheter.
- unga med risk för social utsatthet, till exempel svagt nätverk.

Målgruppen har ofta haft sammansatta behov som kräver insatser från flera delar av den kommunala organisationen samtidigt, och ibland även externa aktörer.

Problembild

Den problembild som projektet adresserar kännetecknas av bristande samordning och kontinuitet. Unga med komplex problematik möter ofta flera olika professionella och myndigheter samtidigt. När ansvarsfördelningen är otydlig eller när information inte följer mellan verksamheter kan det uppstå glapp i stödet. Detta är särskilt tydligt i samband med övergångar – till exempel när en elev slutar grundskolan, byter skolform, skrivs ut från en behandlingsinsats eller när en ungdom fyller 18 år och ansvar flyttas mellan olika enheter. Risker är då att den unga själv förväntas bära samordningsansvaret, vilket många saknar förutsättningar att göra. Följden kan i värsta fall leda till avbrutna studier, försörjningsstöd under lång tid, psykisk ohälsa eller social marginalisering.

Arbetsätt och lösningar

Projektet har arbetat utifrån ett helhetsperspektiv där samverkan, tidiga insatser och individfokus varit centrala principer.

1. Tidig upptäckt och gemensam kartläggning

Genom förbättrade rutiner för att uppmärksamma riskfaktorer – till exempel hög skolfrånvaro eller oro kring en elevs mående – har projektet bidragit till att elever identifieras tidigare. Gemensamma kartläggningar har genomförts för att skapa en samlad bild av den ungas situation.

2. Samordnade individuella planering

En viktig del har varit att upprätta samordnade planer där ansvar, mål och insatser tydliggörs. Planerna har tagits fram i dialog med ungdomen och, när det varit aktuellt, med vårdnadshavare. Syftet har varit att skapa delaktighet och tydlighet kring nästa steg.

3. Fast kontakt- eller samordningsperson

För att minska risken för glapp har projektet i flera fall etablerat en samordnande funktion – till exempel en koordinator eller kontaktperson – som följer ungdomen under längre tid. Detta har ökat kontinuiteten och minskat risken för att den ungdomen ”faller mellan stolarna”.

4. Tvärprofessionella team

Projektet har främjat arbetet i tvärprofessionella team där representanter från olika delar av förvaltningen gemensamt planerar och följer upp insatser. Vilket skapat bättre överblick och snabbare beslutsvägar.

5. Strukturell utveckling

Utöver individuellt arbete har projektet arbetat med att utveckla gemensamma rutiner, överenskommelser och forum för samverkan med syftet att permanentas i den ordinarie verksamheten.

Medverkande delar av förvaltningen och deras roller

Projektet har byggts på samverkan mellan flera delar av den kommunala organisationen. Centrala aktörer har varit:

Grundskoleförvaltningen

Grundskolan har haft en nyckelroll i att tidigt identifiera elever i riskzon att inte klara övergången till gymnasiet genom uppföljning av närvaro, studieresultat och mående.

Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen

Gymnasieskolan har arbetat med ett hållbart mottagande vid övergången till gymnasiet och det kommunala aktivitetsansvaret har arbetat med uppföljning av ungdomar som inte fullföljer sina studier.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen

Socialtjänsten har ansvar för utredning och stödinsatser enligt socialtjänstlagen, exempelvis familjestöd, öppenvårdsinsatser och ekonomiskt bistånd. Inom projektet har socialtjänsten också bidragit till samordning kring ungdomar med komplex, omfattande problematisk skolfrånvaro och samordning kring placerade barn och ungdomars skolgång.

Övriga aktörer

Beroende på lokal organisation har också fritidsverksamhet, kulturverksamhet och andra förebyggande enheter deltagit. Dessa har bidragit till att stärka ungas sociala sammanhang och skapa meningsfull fritid – faktorer som är viktiga skyddsfaktorer mot utanförskap.

Delprojekten

Närvaroteamet

Närvaroteamet har arbetat med elever i årskurs 7–9 i grundskolan med omfattande skolfrånvaro. Lärare och familjebehandlare har tillsammans arbetat med målet att förstå vilka orsaker som ligger bakom frånvaron och utifrån det genomfört insatser som leder till en fungerande skolgång för eleven. Stödteamet har arbetat med kartläggning, familjebehandling, föräldrastöd, undervisning och motivationsarbete. Arbetet har skett i nära samarbete med elevens hemskola för att återgången skall bli smidig och hållbar.

De elever som varit aktuella för insatsen skall ha haft hundra procents frånvaro under minst tre månader. Det ska även funnits en frånvaroutredning och det är rektor på skolan som skickar in en ansökan till Närvaroteamet.

Mind the gap

Mind the gap har arbetat med ungdomar som riskerar att inte komma in på gymnasiet eller som har gjort avbrott från gymnasiet. Delprojektet tar sin utgångspunkt i det kommunala aktivitetsansvaret. Det kommunala aktivitetsansvaret (KAA) är lagstadgat och innebär att en kommun har ansvar för att söka upp

alla ungdomar i åldern 16–19 år som inte har någon sysselsättning och erbjuda stöd i syfte att börja studera eller arbeta.

Mind the gap består av två delar, dels tidig identifiering av ungdomar som ligger i riskzon att hoppa av skolan, dels uppsök av KAA-ungdomar. I det sistnämnda arbetar projektet uppsökande i samverkan med andra aktörer för att hitta ungdomar som gjort studieavbrott och motivera dem mot studier eller arbete. Delprojektet har fokuserat på ungdomar som bor i område söder i Malmö och har samarbetat med följande grundskolor på söder:

- Augustenborgsskolan
- Hermodsdalsskolan
- Lindängeskolan
- Munkhätteskolan
- Stenkulaskolan
- Söderkullaskolan

Framsikt

Framsikt har arbetat med att stärka skolgången för ungdomar som placeras på HVB eller SiS. En skolsamordnare koordinerar ungdomens skolgång vid en placeringsstart eller vid en omplacering, och följer ungdomens skolgång under placeringstiden. Målet är en kontinuerlig skolgång och att ungdomen får den undervisning som hen har rätt till.

Metod

I denna rapport är det Närvaroteamets insats som utvärderas utifrån ungdomarnas upplevelse av insatsen. Frågeställningarna har i första hand utgått från att verksamheten skall vara kvar i någon form och därmed har fokus legat på verksamhetens betydelse för de unga, vad som fungerat, vad som behöver förbättras och i sådana fall hur.

Sweco genomförde samtal med fyra ungdomar som alla fått ta del av insatser från Närvaroteamet. Samtalen gjordes på litet olika sätt. I ett fall genomfördes intervjun skriftligt. I två fall har Sweco pratat med ungdomarna med hjälp av Teams. I ett fall var en representant från Närvaroteamet närvarande under intervjun, i det andra fallet genomfördes intervjun utan andra närvarande. I ett fall gjordes intervjun av representanter från Närvaroteamet som spelade in samtalet som därefter transkriberades av Sweco.

I samtliga intervjuer användes en intervjumall. Och i samtliga fall då intervjuerna genomfördes muntligt ställdes följdfrågor för att tydliggöra och för att få en djupare förståelse för hur de ungdomar som ställde upp på dessa samtal uppfattade Närvaroteamets insats.

Sweco inledde med att berätta om anledningen till intervjun, att det går att avbryta samtalet när så önskas och att man inte behöver svara på en fråga om man inte vill. Sweco berättade också att alla intervjuer kommer att vara anonyma. Sweco berättade också att när denna rapport är klar kommer samtliga intervjuer att destrueras i enlighet med GDPR. När introduktionen var klar inleddes en intervju som i många stycken fick karaktären av ett samtal.

Sweco vill inleda med att tacka de ungdomar som ställde upp med sig tid och tankar om sin situation och framtid. Det var både intressanta och upplysande samtal, som blev långa (upp mot en timme). Svaren var kloka och genomtänkta. Sweco hoppas att de intervjuade ungdomarna uppfattar att rapporten speglar deras tankar.

Utöver dessa intervjuer har Sweco genom dokumentanalyser, analyser av de resultat som framkommit på såväl styrgruppsutbildning som implementeringsworkshops fått en samlad bild av projektets framdrift och framtida utmaningar.

Resultatanalys

I det följande avsnittet kommer Sweco att redovisa resultatet från de intervjuer som genomfördes. Som nämnts kommer informanterna att behandlas som anonyma. I de fall det förekommit namn eller andra detaljer som skulle kunna koppla ihop en utsaga med en ungdom har denna tagits bort eller förändrats på ett sådant sätt så att kopplingen omöjliggörs.

En teoretisk utgångspunkt

Sweco har haft med sig Sociologen Ted Goldbergs teori och ett *Negativt samhällsligt tryck* när såväl frågemallen togs fram som när intervjuerna analyserades. Goldberg har genom ett teoretiskt bidrag som han sammanfattar som ett *Negativt samhällsligt tryck* försökt förklara hur det kommer sig att så många unga mår dåligt i vårt samhälle.¹

Han inleder med att konstatera att vi lever i en marknadsekonomi. Vilket medför ett antal konsekvenser och inre begränsningar. All produktion sker på en marknad. All produktion måste gå med vinst. Det måste med andra ord produceras ett mervärde och därmed är också arbetskraften att betrakta som en vara som syftar till att bidra till denna kapitalackumulation. Så långt inget konstigt. Det är möjligt att utifrån en sådan tanke se skolan som en organisering som syftar till att forma framtidens arbetskraft. Formandet sker genom att kontrollera, mäta och rangordna. Vilket görs med hjälp av prov och betygssystem. Sverige skiljer ut sig från de flesta andra länder genom att tillämpa ett system som inte bara graderar utan också underkänner elever.

Men ett sådant system leder till några konsekvenser för unga. Goldberg listar i sin teori några faktorer som bidrar till att unga upplever ett negativt samhällsligt tryck.

- Maktlöshet – att inte kunna påverka sin egen situation i någon större utsträckning

¹ Goldberg Ted, red. (2011) *Samhällsproblem*, s. 326.ff.

- Meningslöshet – att inte kunna utveckla sin egen rationalitet och tillfredsställa behovet av att växa intellektuellt
- Anomi- att inte ha lämpliga normer, det vill säga normer som man accepterar och som utgör en ändamålsenlig vägledning för ens handlingar
- Isolering - att sakna nära kontakter och stöd
- Sjukdom
- Stress
- Miljöförstöring

Sedan den lista som Goldberg redovisar i en bok som har drygt tjugo år på nacken kan man lägga till:

- Krig
- Gängvåld,
- En förändring av det politiska samtalet och
- Sociala medier

Listan går att göra betydligt längre. Det Goldberg menar med ett negativt samhälleligt tryck sammanfattar det han beskriver som nedbrytande processer som vi alla kommer i kontakt med. Det är ett tryck som lägger sig som en tyng blöt filt över våra liv och för många ungdomar bidrar den till att de känner en tilltagande meningslöshet. Anledningen till det handlar om att man som ung inte kan eller får göra det som är en förutsättning för att känna delaktighet. Man kan inte bidra. Man har inget som det övriga samhället kan ta emot. Det skapar en känsla som går att likställa med den som är arbetslös. Goldberg påpekar att det är långt från alla som upplever samma påverkan av att vara arbetslös, men får många uppstår en känsla av negativt tryck som inbegriper reaktioner som:

- Att känna att livet saknar mening
- Man förlorar självrespekten
- Känner sig identitetslös
- Försöker kompensera sin låga status med konsumtion, vilket kan leda till ekonomiska bekymmer
- Förlorar självförtroendet
- Blir apatisk
- Får hat- och hämndkänslor
- Mister självklara kontakter med arbetskamrater och känner sig ensam,
- Upplever sig som annorlunda och mindervärdig med växande ångest inför framtiden.

Den som träffar, arbetar med eller talar med unga som av olika anledningar inte deltar i det man kan kalla samhället känner igen dessa reaktioner. Det är en beskrivning av hur många av de unga som Sweco i denna och andra utredningar summerar sina liv. Att vara utanför, att inte kunna bidra skapar ett negativt samhälleligt tryck som i sin tur leder till en rad olika konsekvenser. För många unga, inte alla, och de allra flesta reagerar inte på samma sätt, bidrar det system som de möter i form av skolan och genom beskrivningar av samtiden och framtiden till att de känner detta tryck. Och att reagera genom att säga nej bidrar tyvärr till att trycket ökar. Det blir en negativ spiral som bara kan brytas genom att de känner att de blir en del av något större där deras insatser bidrar. De måste på samma sätt som den arbetslöse känna att de välkomnas in i den socialitet som ger den möjlighet till en framtid. För den arbetslöse är det samma

sak som att få ett arbete och därmed tillgång till ett socialförsäkringssystem. De blir en del av samhället genom att kunna bidra. För en ungdom innebär "att bidra" något annat. Och det är kanske vuxenvärldens uppgift att vägleda till detta "andra".

Resultatanalys

I det följande redovisar Sweco intervjusammanställningen. Svaren analyseras löpande i texten. Anledningen är dels att det blir lättare att läsa, men också att svaren på så sätt anonymiseras på ett enklare sätt.

Skit!

Sweco inleder med att fråga hur ungdomarna mådde innan mötet med Närvaroteramet. Svaren kan sammanfattas med ovanstående rubrik. När den intervjuade ombeds att förklara var det innebär så handlar svaren om att livet kändes allmänt jobbigt eftersom man kände sig värdelös. Det kändes så eftersom man inte klarade av något så enkelt som att bara ta sig till skolan.

De intervjuade vittnar om att de vet att skolan är nyckeln till ett framtida arbete, att skolan är något som man måste klara av. Och att alla andra tycks ha så lätt att bara ta sig dit och göra det man ska. Och när man själv inte fixar att ta sig ur sängen så känner man sig värdelös.

En av de intervjuade beskrev att hen saknade ett socialt liv. Ju längre tiden gick ju mer sällan träffade hen vänner och till sist gick hen inte knappt ut.

"Då vara jag bara hemma hela tiden. Hade ingen kontakt med kompisar. Jag gick inte ut alls."

Det framkommer i samtalen att de unga sätter in sig själva i ett större sammanhang. Det beskriver inte sig själva som att de har personliga utmaningar. Det är snarare i relation till det andra eller om man så vill samhället som det skaver. Utifrån Goldbergs teori om Negativt samhälleligt tryck beskriver sig dessa unga snarare med hjälp av de symptom som kopplas samman med arbetslöshet snarare än som att de har diagnoser eller den typen av utmaningar.

I en av intervjuerna kommer informanten själv in på hur jobbigt det är att hela tiden tänka på framtiden och allt som inte kommer att funka när skolan fallerar. Samtalet kommer in på att hen sätter in sin själv i ett väldigt stort sammanhang. Och att det är en bra förmåga. Men en förmåga som också gör att det känna ännu mer oöverstigligt att klara av att hämta upp hela högstadiet på en termin. När det blir så stort så blir det också så komplicerat. Vilket leder till att allt känns mer eller mindre omöjligt.

Det som samtalen vittnar om är att dessa unga speglar sig själva i relation till något annat. Det som vi kallar samhället eller kanske det sociala. Och det är i relation till detta sociala som de känner sig annorlunda eller till och med avvikande. En känsla som i sin tur leder till en upplevelse av att känna sig onormal och i sin tur värdelös. Vilket för den som känner så är en reell känsla.

Det första mötet

Sweco frågar vidare hur de intervjuade upplevde första mötet med närvaroteamet? Av svaren framkommer att de flesta kände sig avvaktande eller till och med skeptiska. Några frågade sig hur det här kommer att skilja sig från andra insatser som inte gått så bra. Det var alltså med ett visst motstånd som dessa unga trots allt gick med att träffa representanter från Närvaroteamet.

Men när de väl träffats så ändrades inställningen. En av de intervjuade beskriver att det kändes som att det kunde vara en ny start. Det kändes som att de ville hjälpa mig. Och att det kunde vara ett alternativ till att bara vara hemma.

”Alltså, jag var skeptisk i början eftersom allt annat jag har testat har varit så. Det har inte gått så jättebra. Så jag var skeptisk i början. Men efter jag fick träffa NT och jag förstod vad det skulle innebära och så fick jag en litet bättre uppfattning om vad det var jag skulle få för möjligheter.”

I samtalen framkommer att det var personerna och inte organisationen som var viktiga. I samtliga intervjuer benämns Närvaroteamets anställda med namn.

Det Sweco uppfattar som avgörande var att dessa unga kände sig sedda och förstådda. De upplevde ett empatiskt möte i den meningen att de som arbetar på Närvaroteamet förstod deras situation och kunde visa för de unga att de förstod. Och det sådde ett frö av tillit som efterhand fick växa till sig under tiden de fortsatte att träffas.

”De fattade exakt varför det var jobbigt.”

För några av de intervjuade var det också tiden som var rätt. De hade varit hemma så länge att de upplevt hur tråkigt det vara att bara sitta hemma. Just ordet tråkigt kommer upp i nästan alla samtal.

Det som flera kände var att man inte blev dömd. Det var inte heller frågan om att snabbt återgå till det som uppfattas som normalt, det vill säga gå till skolan varje dag. Det personalen signalerade var snarare att de såg dessa unga och att de ville hjälpa dem från att må skit och ha tråkigt.

Lokalens betydelse

Det framkommer också att själva lokalen spelar roll. Det är inte så att man vill vara hemma, hemmet är platsen som inte är någon annanstans. Hemma har man kontroll, hemma äger man sig tillvaro. Hemma är trygghet. Och om man på en annan plats kan förmedla trygghet blir det en plats man kan ta sig till utan att känna oro.

När ungdomarna ombeds att förklara vad som är bra med Närvaroteamets lokal så återkommer beskrivningar som att det är tyst, att det är lugnt, att det inte är så många, att man kan sitta avskilt. Det framförs som en kontrast till en stökig skola där saker händer hela tiden.

Flera beskriver att de inledningsvis fick sitta enskilt, att de därmed fick tid att vänja sig eller justera sig själva från att ha varit isolerade till att sitta tillsammans med andra. Och det framkommer att flera tyckte att det inledningsvis var ”läskigt”. De berättar vidare att det fanns möjlighet att hantera det.

”Det vara helt enkelt för mycket att sitta med andra i början. Och det var också okej.”

Ytterligare en faktor som tas upp var att de fanns andra som kände samma som en själv. Det var fler som hade svårt att klara av en normal skola. Det gjorde också att man kände sig mindre avvikande. Det vara inte bara personalen som fattade, det fanns också andra unga som fattade.

”Det kändes bra att de fanns andra som hade litet som jag. Det finns folk som förstår en”.

Det återkommer ofta i samtal med den här gruppen unga att de uppfattar sig själva som avvikande. Vilket blir en jobbig tanke som bekräftas genom ”alla andra” tycks fixa det man inte klarar själv.

En möjlig tolkning utifrån den teoretiska inledningen är att ungdomarna i stället för att se sig själva i relation till skolan, till samhället eller det större kunde spegla sig i en mindre organisering. Och de kunde spegla sig i människor som de fattade förtroende för. Kanske fick dessa unga en möjlighet att känna att de kunde bidra. Genom att komma till Närvaroteaments lokaler så kunde de bekräfta den personal som de kände tillit för. De kunde bidra till att andra personer som de tycker om mår bättre. Det gäller också sin familj som också påverkas positivt av att livet ser ljusare ut för någon som haft det tungt. Ungdomarna kunde greppa sammanhanget och själva se hur det kunde bidra med sin insats och tillsammans med personalen ta sig framåt. I en mening liknar mötet mellan Närvaroteamets representanter och dessa unga en anställningsintervju där den som länge varit utanför genom en anställning får möjligheten att bidra.

Förändring över tid

Sweco frågar vidare vad som förändrats för ungdomarna sedan de fått stöd av Närvaroteamet? Det framkommer att samtliga unga gjort en större förflyttning. Och flera beskriver att de utan Närvaroteamets insats sannolikt skulle vara kvar hemma.

”Hjälpt mig mycket, jag skulle inte vara där jag är nu utan deras hjälp”.

När Sweco frågar vidare hur förändringen sett ut så handlar vittnar dessa unga om en livsstilsförändring. Det har etablerat relationer till nya människor. Det mår bättre, sover bättre, de har inte länge tråkigt och de har fått både bättre självförtroende och en bättre självkänsla.

Något som flera tar upp och som framtår som avgörande för hur de ser på framtiden är att ”det inte är kört”. Flera beskriver det som att de fram till mötet med Närvaroteamet trott att de inte klarat av skolan, att de mist möjligheten att gå vidare, ”att tåget gått”. Något som tidigare gjorde att man inte kände motivation att gå till skolan eller göra något annat. ”Det spelade ju ingen roll vad jag gjorde”, som en av de intervjuade beskrev det.

Information

Det Sweco uppfattar som helt avgörande är information. Det tycks som att flera av de intervjuade haft en föreställning om att det var kört. När de fått klart för sig att det finns olika möjligheter att ta sig vidare hände något. Det som händer är kanske en upplevelse av att de kan vara med och bidra. De kan vara en del av den socialitet som de uppfattade som stängd. När de efter en tid klarat ut att de finns möjligheter

att hämta upp betyg, att komma vidare genom olika gymnasieval så öppnar sig världen. En dörr som man trodde var stängd öppnas. En dörr till det samhälle som de uppfattade inte ville ha dem.

Flera beskriver också att närvara på Närvaroteamet i sig var en bra sak då det skapar rutiner, man möter människor man känner igen. Det finns personer som undrar hur man mår, vad som hänt när man inte varit på plats och man undrar själv hur andra mått och hur det går för andra som befinner sig i samma situation. Man blir helt enkelt del av något större. Från att ha varit ensam tillhör man en social grupp. Och det i sig är oerhört viktigt.

Tid

Det visar sig att förändringen behöver tid. Ett möte kan första gången ske i de unges hem. Det kan röra sig om ett kort besök då någon från Närvaroteamet bara säger hej och presenterar sig. Att låta det ta någon dag är inte fel beskriver de intervjuade. Därefter kanske ett besök till, en promenad. Efter det en fika och så ett kort besök i Närvaroteamet lokal. Och när man tagit beslutet att gå tid så stannar man först en dag eller en del av en dag, efter ett tag två dagar och så vidare. Det gäller att inte drabbas av det sociala allt för snabbt.

Sweco har i tidigare rapporter refererat till en av socialpsykologins förgrundsgestalter Erving Goffman som förstår människans närmade till det sociala som skillnaden mellan lek och spel. När vi ställs inför en ny social situation så leker vi. Ett exempel kan vara när vi är nya på en arbetsplats. Vi leker utredare, lärare eller förvaltningsanställd. Vi försöker spela upp en roll som skall passa in. Och det är inte helt enkelt. Vi vet ju att vi spelar och det känns som att alla ser det. När vi lekt och lärt oss det regelverk som gäller för den aktuella sociala situationen kan vi i stället spela rollen och när vi gör det bra så blir det en del av vår socialitet. Vi tänker inte ens på att vi spelar lärare, utredare eller förvaltningsanställd. Vi till och med tror att vi *är* en lärare, en utredare eller jobbar på förvaltning. Tills vi byter miljö och plötsligt upptäcker att vi återigen inte behärskar regelverket. Och så infinner sig en känsla av oro i kroppen. Så vi får leka oss fram tills vi behärskar spelet.

Det är precis den anpassning som dessa ungdomar gjort. De har behärskat rollen av att vara avvikare, att vara den som misslyckats och känt sig värdelös. De spelade det spelet perfekt. Och när de mötte närvaroteamet tvingades de leka sig fram till en ny roll. Och det är i sig en stor bedrift. Som behöver ta tid. Men när de identifierat sig med den nya rollen innebar det också att de inte längre kände att de var slut med framtiden.

- *Kunde du vara dig själv?*
- *Ja, det kunde jag.*

I Goffmans värld innebär att vara sig själv att behärska en roll. Det är först då vi kan slappna av. Och ”vara oss själva”.

Insatsens betydelse för skolan

Sweco frågar vidare på vilket sätt har närvaroteamet hjälpt till för att de unga skall närma sig skolan. De intervjuade beskriver att Närvaroteamets medarbetare peppat från början. Men att peppen kom i lagom dos. Vilket också lett till att några fått motivation att ta sig till skolan igen. Men det gick via en inskolning som inleddes med att eleven först gick till Närvaroteamets lokaler, ökade tiden där och därefter på

samma sätt slussades in i skolan. Det gick som de intervjuade beskriver det stegvis. Och det hände att de under denna process ibland stannade hemma. Men ingen gav upp. Närvaroteamet hörde av sig och frågade hur man mårde. Vilket bidrog att de kom tillbaka in i processen.

Sweco uppfattar att det handlar en hel del om vanor. Att det är en process som för de allra flesta bara fungerar. En process som börjar dagen innan. Man kan fundera på vilka kläder man skall ha, vad det är för uppgifter som skall vara gjorda och vad man skall ha med sig till skolan. Därefter handlar det om att skaffa sig en slags ritual för att komma i säng. Att läsa en stund för att komma ett steg bort från skärmen och sedan somna i tid för att få tillräckligt många sovtimmar. När man vaknat gäller det att det finns frukost som man gillar, att morgonen så litet som möjligt präglas av konflikter underlättar. Att med hjälp av vanans makt klä sig, göra sig i ordning innebär att det är lättare att komma i väg.

Allt det här vet de unga som Sweco intervjuar. Och det är ofta här som det spricker när det uppstår bakslag. Det är sällan dramatiskt. Tvärt om är det ofta små saker som gör att man inte går till skolan. Man har glömt en läxa, något hände dagen innan som gör att man inte vill gå. Så går man inte en dag, och så går man inte dag två för att man inte gick dag ett och så vidare. En dag blir en vecka och vecka ett år. Och under det året har man ibland vänt på dygnet, tappat många av sina sociala kontakter och det finns en skam för att man inte fixar det alla andra klarar.

Återkommande i samtal med unga som fastnar hemma är skamkänslor involverade. Och de uttrycks genom att man beskriver sig själv som värdelös. Att vända en sådan process tar ibland lika lång tid som eleven varit frånvarande. Den som inte gått till skolan på tre år kan behöva lika lång tid på sig att sakta erövra den rätt omfattade process som det innebär att börja sin skoldag direkt efter att den föregående slutar.

Nedan staplas ett antal citat på varandra. Syftet är att visa hur ungdomarna relaterar till skolan som en process. Att det är något som de bör och också vill vara en del av. Men att det är en utmaning. Och att det handlar om att närma sig skolan i steg, och acceptera att det ibland tar stopp, och att man tar tag i det igen. Ord som stegvis, att bryta mönster, att det är socialt, att man känner att det går vittnar om att skolan handlar om en social aktivitet. Som inte utformats för att passa alla, särskilt inte under vissa perioder i livet som är omtumlande och utmanande. Den konformitet som krävs för att klara av en skoldag är en utmaning för de allra flesta. Det är sällan man hör någon beskriva vare sig tonåren eller medföljande skolgång som den lyckligaste perioden i livet.

”Stegvis. Gick i perioder. Ibland gick jag, ibland inte alls”.

”Men i början var det mycket. Slutade i en period.”

”Det tar den tid det tar. En gång i veckan till att börja med”.

”Man bryter mönstret. Men det tar sin tid. Vissa är en gång i vecka. Inte pressa sig själv för hårt”.

”Det blev en social grej.”

Jag har mer fått uppfattningen att jag kan lära mig. Om jag är i rätt sammanhang. Men det är fortfarande svårt.”

”Jag fick känna att det går att ta sig till skolan, jag har suttit hemma i månader. Så det känns bra att komma tillbaka till skolan”.

Skolan och normalitet

Det framkommer av citaten att närvaro eller frånvaro i skolan i sig är ett mått på en slags normalitet. Att inte klara skolan är utmanande för den egna identiteten som normal.

”Jag känner, varför kan jag inte bara vara som alla andra och bara lära mig. Så det känns litet hopplös på det sättet att jag måste vara någon speciell. Som behöver det här och det här för att lära mig. Känner mig ganska värdelös med lärandebiten. Jag är helt CP och jag kan ingenting.”

Samma elev beskriver samtidigt att det är lätt att lära sig saker. Och till och med att hen uppfattar att alla borde ju fatta det hon förstår, att det hon greppar är ett minimum.

Samtalet visar att det i hens fall egentligen inte är en utmaning med förståelse. Det handlar snarare om att det inte finns ett tydligt varför eller att det inte funnits någon som kunnat fånga upp elevens utmaning. I stället för att eleven skulle känt sig misslyckad hade en närvarande lärare kunnat bromsa, fått eleven att utveckla sitt svar eller resonemang. Att lugna ner ett tempo som kom sig av att eleven känner sig pressad för att hen ligger efter. Med en bra planering finns uppenbarligen möjligheten för den här eleven att hämta hem stora delar av den undervisningen som missats. Men det blir en utmaning en skolmiljö där alla förväntas ta samma steg i samma takt.

En annan av eleverna uppfattar att den individanpassade undervisningen som blev till genom kontakten med Närvaroteamet hjälpte till på ett bra sätt. Hen beskriver att hen under hela tiden hos Närvaroteamet var knuten till sin skola, att Närvaroteamet höll koll på vilka uppgifter jag arbetade med och informerade lärarna på min skola. Det hände också att hen fick besök av vissa lärare, oavsett om det var skolrelaterat eller inte. Det kanske inte var stöd med själva undervisningen som var det viktiga. Eleven beskriver det som att det var ”trevligt”.

”Det som behövs är enskilt stöd.”

Det som också behövs är någon som kan sätta in det arbete som görs i ett större perspektiv. Den som inte varit delaktig i den ordinarie undervisningen är medveten om att hen ligger efter. Och att undervisningsskulden är hög. Det som om den som intervjuar eleven kommer fram till i samtalet handlar snarast om att det behövs någon som bromsar eleven. Känslan av att ligga back driver på eleven som om de klarar en uppgift inte hinner känna efter att de faktiskt lär sig saker. Det eleven själv beskriver det som att hen bara gör ”bare minimum”. Och att alla kan detta.

Det tycks som att eleverna genom Närvaroteamet arbetat för att klara det man kommer fram till med Närvaroteamet. Det var en krånglig mening för att förklara hur Närvaroteamet blivit ett hanterbart universum i relation till ett större samhälle som saknar både början och ett slut. Att arbeta individuellt tycks innebära att arbeta med en individuell planering. Som blir greppbar. Och därmed full av små segrar. Det är lättare att klara en uppgift än att klara skolan. Det senare blir helt enkelt övermäktigt.

Betydelse för livet i stort

Att återgå till skolan innebär som vi sett en återgång eller i vissa fall ett etablerande av rutiner och att man blir den del av det sociala. Av den anledningen frågade Sweco hur ungdomarna uppfattar livet i stort, om och i sådana fall hur Närvaroteamet påverkat livet att ta sig bort från det många uppfattar som tråkigt eller skit.

En av ungdomarna beskriver att det känns som att hen fått en framtid. En annan beskriver att det inte fanns någon motivation alls att gå till skolan innan mötet med Närvaroteamet. Men när hen började där så kändes det som att det fanns en möjlighet att klara av det. Ytterligare en av de intervjuade beskriver hur hen i första hand tänker på vad som händer just nu, men att det dykt upp tankar om framtiden som inte är så dystra som tidigare. Hen beskriver att Närvaroteamet gjorde så att hen kom i gång. Att hen inte vet vad hen skall göra i framtiden, men att det börjar formas planer för den närmaste framtiden.

De närmaste planerna handlar för några av de intervjuade om att välja gymnasium. Och att tänka på nästa utbildningssteg är stort i sig för den som inte trodde att det skulle gå att klara skolan alls.

Svårt att ta beröm

Att leva utanför det normala innebär också att man både känner och många gånger också får höra att man måste byta kurs i livet. Det framkommer på många sätt i samtalen. Och för flera har känslan av att inte göra det som omvärlden förväntas av en pågått länge. Ibland flera år. Den känslan etablerar sig i kroppen och gör det svårt att ta emot beröm eller tro på att något går bra. I samband med intervjuer av unga är det generellt svårt för gruppen att ta emot beröm, även om det på samma sätt som för alla andra fastnar. Men livet som avvikande gör att man helt enkelt inte får lika mycket beröm som den som gör som man ska. Och det känns i längden.

Därför blir de små segrar som dessa unga vinner så viktiga. Att komma ur sängen, att sova en bra natt. Att komma ut genom dörren, ta bussen, hitta rätt plats. Våga gå in, prata med okända. Fråga om hjälp. Allt det som bara är den del av en normalt fungerade vardag.

Det är dessa små vinster som varje dag vinns och som varje dag uppmärksammas av företrädaren för Närvaroteamet. Och det är något som sakta, varje gång det sker bygger upp en människans rustning för att klara av en värld som inte alltid är så lätt att leva i. Därför är det viktigt att dessa unga tar sig till en annan plats än hemmet. Det är så många sociala kontakter som sker bara genom att röra sig i stadsrummet. Det som åker buss interagerar med andra passagerare utan att prata. Det är mer komplext att gå på en trottoar än vad man kanske tänker på. Vardagen är på många sätt dramatiskt.

”Kontakten med andra har förändrats. Jag träffade några på NT som jag gillade. Jag kom ut mer. Kände mig bättre. Att jag fick göra något. Svårt att förklara... Litet mer vardag liksom.

”Jag lyckades få mig själv att gå i skolan en hel vecka med nästan perfekt närvaro” berättar en av de intervjuade. Och att det gjordes trots att hen har kvar sin ångest. Hen reflekterar själv över hur viktigt det är med sociala rutiner:

”Jag antar att mindre social interaktion (eller mindre kontakt med skolan) på något sätt gjorde mig mindre socialt ångestfylld, men tyvärr gjorde det att min ångest i stället spred sig till andra delar av mitt liv.”

Vad var bra?

Sweco frågar vad Närvaroteamet har gjort särskilt bra? Frågan kompletterades med en fråga om vad som absolut borde finnas kvar när verksamheten blir permanent?

Det som framkommer som bra är Närvaroteamets flexibilitet. Att ett första möte kan ske hemma, att allt görs stegvis och försiktigt. Särskilt i början.

”Att det som gjorde att jag kom till skolan. Att de kom hem till mig i början. Så att jag kom i väg. Det skall de försätta att göra.”

”Närvarotemat är inte stressig. Här gör man saker i små steg. Om man börjar redan direkt kan man börja känna sig orolig, medan här gör man det med små steg. XXXX kan pusha mig litet. Så att jag så att jag vågar. Så till slut testar jag. Och då går det ju bra.”

Det sammantagna svaret var att det kändes som man kom till något annat än skolan. Det var en egen verksamhet som för de intervjuade var överblickbar. De kände att de var medskapande till sin egen framtida situation och att de litade på den vuxenvärld som representerades av de anställda på Närvaroteamet.

Det framkommer också att Närvaroteamet ställde krav. Vilket gjorde att man visste om vilka spelregler som gällde. Och därmed kunde de intervjuade rita upp en plan, genomföra och lyckas. Det kunde med andra ord bidra. Inte bara till att de personer som arbetar på Närvaroteamet utan också bidra på ett sätt så att familj och andra också såg framsteg. Att ta sig till Närvaroteamets lokaler är bara det något som anhöriga kan berömma och beskriva som en framgång. Och det blir på riktigt. För det är en stor sak.

Vad kunde göras annorlunda?

Sweco frågar vidare om det finns eller fanns något som inte fungerade så bra, eller som hade kunnat göras på ett annat sätt?

En av de intervjuade beskrev att det kunde finnas litet frukost. Frukost eller dryck. Det är inte alltid man får till en bra frukost och när skall ge sig i väg (särskilt om man inte är van). Och att sitta och plugga en förmiddag. Det drar energi. I skolan äter man ju lunch som en av de intervjuade påpekar, men här finns inte det. Så i alla fall mellanmål vore bra. I värsta fall händer det att man lämnar Närvaroteamets lokaler för att man är hungrig.

”Det är ju inte så bra att man åker hem för att man känner sig hungrig.”

En annan av de intervjuade pekade på att man borde göra en ändring när det gäller uppföljning. När hen slutat hos Närvaroteamet så upphörde också kontakten med den person som de under tiden kommit nära.

Som nämnt tidigare så har personerna som arbetar på Närvaroteamet en stor betydelse för att det går så bra som det gör. Det blir en kontakt med omvärlden, en vänskap. Och även om de intervjuade eleverna förstår att de inte kan finnas hur många som helst som träffar ”deras” kontaktperson så vore det fint med ett system som i alla fall gjorde att de hörde av sig efter några veckor, kanske igen efter ett par månader. Det skulle bli en chans för dessa unga att berätta att de fortsätter att bidra. För enligt det teoretiska perspektivet som säger att dessa inga inte känner att de kan ge något behövs också en mottagare. Vilket uppenbarligen personalen är.

”Det som borde göras en ändring. Även fast situationen insatsen avslutas. Att jag fortsätter att träffa XXXXXXX. Att man fortsätter ha kontakten även efter.”

I samtalet med ungdomarna är det inte så mycket specifika saker som borde förändras. Det som framkommer efter en så bred fråga handlar snarare om bemötande och att saker måste få ta tid.

Man behöver tid att få informationen att smälta. Att förstå att det man nu ger sig in i innebär en förändring och man behöver landa i om man tycker det är okej eller inte. Det är som en av de intervjuade beskriver det litet jobbigt att det händer saker. Att det händer nya saker.

Det som framkommer efter en stund är behovet av stabila strukturer. Det som är det nya och jobbiga behöver vara greppbart. Det innebär att man kan lägga till information efterhand. Och att man börjar lugnt.

Ett sätt att förstå ovan beskrivning är att eleverna behöver tid för att leka. Och att det är lättare att leka när man känner till spelreglerna. Det gör att leken snabbare kan övergå till att spela. Och det är i samband med att eleverna spelar som de kan börja fokusera. Allt detta blir lättare i en miljö som är överblickbar.

Anpassad lärmiljö

Efter en stund kommer samtalet in på lärandemiljön. De intervjuade beskriver hur de önskar att det finns mindre klassrum. Att det är bättre med små rum. En av eleverna beskriver det tydligt:

”En annan typ av lokaler hade varit bra. Det hade varit bättre med många små rum. Då får alla chans att vara med andra och samtidigt kan man vara själv. Det finns chans. Att några kan sitta med andra, men man kan också sitta ensam. Då finns möjligheten till variation. Man kan göra saker tillsammans och dela upp oss. Man kan få info till alla och sedan kan man gå till ”sitt” rum och jobba.”

Det eleverna beskriver är motsatsen till hur många traditionella klassrum ser ut. Det är också motsatsen till de öppna kontorslandskap som alla vetenskapliga undersökningar kommer fram till minskar såväl effektiviteten som kreativiteten. Det man erhåller är en kontroll genom överhörning och mer arbetsyta.

Det framkommer att dessa ungdomar efterlyser skola där det finns möjlighet att dra sig undan. Att det finns tysta rum, avskilda delar som gör det möjligt att inte bli så distraherad. En av eleverna beskriver tydligt behöver av att kunna dra sig undan i samband med att hen arbetar.

”Och det jag uppskattade att det fanns jättemycket chanser för mig att vara ensam och lära mig. Och det tyckte jag om eftersom jag fick mycket mer gjort än vad jag trodde att jag skulle få.”

Samtalet visade att det gick bra att själva instruktionen om hur en uppgift skulle göras kunde genomföras i en större grupp, men när det var dags att ”arbeta” så kunde man dra sig undan. Och då gick det väldigt fort.

Sweco slås av att eleverna tänker på sig själva som ett vi. Flera gånger under samtalen återkommer resonemang som handlar om att elever som är som oss eller ungdomar behöver eller skulle må bra av olika saker. Ett sådant resonemang handlar om att man har olika svårt för olika saker. Och att det leder till press. Oavsett om man upplever att man har lättare för matte eller engelska så är det samma betygssystem. Trots att det ena upplevs som enkelt, men det andra är en oerhörd utmaning.

”Inte matte på eftermiddagen. Kanske hellre svenska. Börja med matte på morgonen.”

Man kommer också in på att kan vara trött. Det är långa dagar i skolan. Och hur kan man lägga mattelektionerna sent på dagen. Vilket uppfattas som ogenomtänkt.

”Det är inte ens lönt att vara kvar i skolan till 16. Deras hjärnor är fulla. Man siter och blundar på lektionerna. Man titta på klockan tills man får gå hem.”

Hjälp till självhjälp

Sweco frågade vidare om det var något stöd som saknades eller om det var någon del av stödet som eleverna behövde mer av. Det vanligare svaret var att eleverna kommit fram till vad de behövde tillsammans med Närvaroteamet. Sweco tolkar det som att de kände att de varit med om att hjälpa sig själva. Det var inte ett färdigt hjälppaket som de skulle få, utan det vara frågan om att hjälpen skulle utgå från vad de själva uppfattade som nödvändigt.

”Vi kom fram till saker tillsammans.”

Den undervisning som skedde i samband med att de unga befann sig på Närvaroteamet uppfattas som bra. Och det beror i sin tur på att det var flexibelt. Man kunde komma överens om hur och vad man skulle göra. ”Vi pratade ihop oss” som en av de intervjuade beskriver det. En annan berättar att bara tanken på att man kunde göra olika upplägg fick eleven att slappna av.

”Då visste jag att om detta inte fungerade så kunde jag testa något annat i stället för att känna att man misslyckas. I stället för att känna att det här måste funka, annars är jag värdelös liksom.”

Samtalet kommer återigen in på att det som är grundläggande för dessa ungdomar är trygghet. Att man inte utsätts för så mycket press, att allt sker i små steg.

Sweco uppfattar det som att de små stegen också är små och många vinster. Att det handlar om att med små steg erövra en slags normalitet. Att klara av det som andra tycks klara, och att i förlängningen inte känna sig så avvikande.

”Skolorna borde tänka till och ge tid till eleverna.”

I kombination med att skolan uppfattas som pressande blir det än svårare. Det finns väldigt litet tid för återhämtning och det som ofta beskrivs som inläringens viktigaste moment: reflektion. I stället delas dagarna upp i små lektionsbitar som gör att man springer mellan lektionspass.

”Man har ju rast och lunch, men det blir inte så, för att man måste springa igenom rasten och lunchen för att hinna. Om man går och äter och man har inte så mycket tid att vila. Man hinner inte sitta ner. Man hinner inte gå till affären. Man hinner liksom inte.”

”Det är för litet återhämtning mellan lektioner.”

Safe Space

När samtalet kom i på skolan och skolmiljön så hade flera av de intervjuade tankar om hur det kunde göras annorlunda. Samtalet kom också in på att skolan i sig kan vara en tuff plats.

”Det kan också vara så att barn har svårt i skolan. Man mår jättedåligt och saknar motivation. Det blir inte bättre om skolan inte känns som ett Safe Space.”

Det finns mängder av platser som känns otrygga i en skola. Det är korridorer, köer till matsalar, toaletter som känns ofräscha och elever som uppfattas som hotfulla. De intervjuade beskriver i olika grad att skolan inte känns som en trygg plats. Och det handlar inte alltid om att något hänt. Känslan känns likafullt. Och den som är otrygg har sannolikt svårare att tillgodogöra sig ett ämne som de inte ens känner lust inför.

”Att man hittar möjligheter så att man känner sig tryggare.”

Om man inte känner sig trygg så vill man inte gå till skolan. Så man vill att skolan blir en trygg plats.

En annan undervisningsstruktur

På samma tema beskriver en annan av ungdomarna att det behövs med individuell undervisning och att lärarna kan jobba med färre elever. Samma ungdom berättar också att hen förstår att det är en ekonomisk utmaning att ha så många lärare. Men det är en väldigt stor skillnad när det finns tillgång till en lärare som man kan prata med, som inte är stressad och måste i väg till andra elever efter tio sekunder.

När intervjuaren ber om en beskrivning så framkommer det att läraren hade tid. Och eleven kände att läraren fokuserade på eleven.

”Hon fokuserade på mig. Hon var lugnare. Hon liksom fixat så att hon gick i väg när jag hade paus.”

Det är flera av de intervjuade som återkommer till att det behöver finnas mindre klassrum. Egentligen mindre klasser som medför att lärarna kan vara mer närvarande.

”Det var lätt att fråga. Hon var närvarande.”

Råd till andra unga

Sweco frågar informanterna om råd till Malmö Stad: vad är viktigast att tänka på för att hjälpa unga som är i samma situation som du var?

Det som framkommer är att man måste agera snabbt. Och snabbt handlar både om att man måste hjälpa tidigt och att när hjälpen kommer så måste det gå snabbt.

”Att man snappar upp det snabbt. Att få hjälp snabbt.”

”Att man kommer gång snabbt. Man får inte vänta. Inte tills man går åttan eller nian.”

Som den rapport som fokuserar på projektet i stort konstaterar behövs insatser tidigt. Kanske redan i förskolan. Det är redan då staden, eller om man vill samhället, behöver arbeta med insatser för att nå dessa unga. Det som dessa unga resonerar kring är att de tidigt behöver sitta mer isolerat, kanske i mindre grupper. Och de behöver få mer individuell hjälp.

Ett annat sätt att tolka detta på är att samhället behöver närma sig dessa unga och förklara att de behövs, att de kan bidra till framtiden. Att de får möjlighet att bidra. Den som ägnar sig åt idrott eller andra typer av verksamheter kan känna att de bidrar genom att vara en lagkamrat eller genom att vara en del av allt från scoutrörelsen till kyrkan eller ett nära kompisgäng. Det tycks som dessa unga vill skapa en sådan bidragsmiljö där ett mindre klassrum och en närvarande lärare ser det de gör. Det kanske inte är miljön utan vad den skapar för möjligheter som det handlar om.

Det framkommer igenom att dessa unga tänker stort. En kommer in på ett utförligt resonemang som handlar om att Malmö stad tycks ha rätt mycket pengar. Men fördelningen ser litet märklig ut. Och det är också något som barnen tar del av. Att den insats de får kostar pengar. Samma barn kan då konstatera att det byggs allt från nya fotbollsarenor till vägar och annat som får kosta. Men inte barnen. Då finns det inte ens pengar till frukt. Och det sägas med en irriterad ton.

”Tänk på barnen. Det är så mycket fokus på att inte göra detta för det kostar pengar. Men de bygger stadium. Det tycket att det är nödvändigt. Det tänker bara att det har funkat. Varför skall vi ändra på det.”

Det spelar ingen roll att det är frågan om olika kommunala plånböcker. Det finns ett behov av kultur, av sportanläggningar och av nya vägar. Det finns ingen motsättning. Men det dessa unga upplever är att vissa saker får kosta och andra inte. Vilket skapar en känsla av att man inte är lika värdefull. Och det ligger på vuxenvärden att förklara hur det fungerar. Det duger inte att säga att insatserna kostar för mycket. Det räcker inte för den här gruppen.

”Det får mig att känna att jag känns att det finns ett pris på vad jag är värd. Jag är inte värd att få hjälp. Eftersom jag vet hur mycket pengar de har.”

Budskap till andra unga

Avslutningsvis frågar Sweco vad det intervjuade ungdomarna skulle vilja säga till en annan ung person som just nu sitter hemma eller känner sig utanför skolan?

”Jag skulle säga att ta den hjälp du kan få, försök att kämpa. För till sist är det för sent.”

Det framkommer att de intervjuade ungdomarna uppfattar insatsen som en livlina till framtiden. Som alla påpekat så var livet som hemmasittare eller vad man nu väljer att kalla sig både tråkigt och nedbrytande. De beskriver alla att livet ser ljusare ut, att de fått hjälp att orientera sig i hur det skall tänka om framtiden.

Det intressanta är att man uppfattar sig själv som ett aktiv. Man uppmanar de unga som sitter hemma att vara aktiva medskapare till sin framtid. Det gäller att man säger till, att man berättar vad som känns mindre bra och att man testa sig fram.

”Det gäller att man vågar säga till lärare och personalen och förändra så att man tycker, och berätta om vad som känns dåligt.”

”Sedan också att man vågar säga. Och testa saker. Om man får veta att man får plats så är det värt att testa.”

Samtidigt finns också en uppmaning till framför allt skolan att tänka till på arbetsmiljön. Och att man kanske lägger extra krut på ämnen som många har svårt för. Matte är ett sådant ämne, som många upplever som utmanande.

”Vissa har svårt att fokusera på lektionerna. Allihop har... deras hjärna funkar olika. Många är dåliga på matte. Man förstår inte, då lyssnar på den eleven och ger möjlighet att man får en lättare bok. Och får ett annat stöd.”

Utifrån kunskapen om att en elevens frånvaro kan utlösas av en mindre händelse, som sedan växer och tar över är det viktigt att skolan identifierar vilka elever som har specifika utmaningar. Vilket också leder till att eleverna känner sig sedda. För vissa är det matte, för andra språkförståelse eller kanske gymnastiken. Om det på ett tidigt stadium sätts in extra resurser som skapar en grundläggande förståelseplattform för exempelvis matte kommer det att vara så mycket enklare längre fram.